

MELODRAMA U SJENCI TOPOVA

Uvodna scena predstave «Bokeški D-mol» precizno je postavila ključne koordinate dramaturškog prozedea Stevana Koprivice, raskošno potvrđene mega-hit predstavom «Novela od ljubavi». Legenda o Erosu i Psihi u interpretaciji bokeljskih djevojaka dakle, oslikava «legitiman» mitski imaginarij – s jedne strane kontekst-ualizuje priču u mediteranski znak, a s druge ocrtava nedvojbenu žanrovski ključ.

«Bokeljski D-mol» je vješto napisana melodrama, sa svim najboljim oznakama tog žanra. Sve je tu – dvoje koji hoće da budu ajedno, i sve drugo (socijalni i historijski okvir) što ih ubjedljivo (i trajno) sprječava u tom naumu. Naravno, nemoguć je bilo kakav srećan završetak.

Koprivica je svoju storiju smjestio u stari grad Perast, u Napoleonovo vrijeme, dakle, početak XIX vijeka i opsada Boke pod Komandom čuvenog Korzikančevog maršala Marmona. Riječ je o državnom sukobu Francuske i Austrije, ali u igri je i mala Crna Gora, koja kani zatiti bokeljsku braću. Koji opet, baš nijesu sigurni da bi im to trebalo. (Jedan od nepovjerljivih Bokelja kaže, «kako e krenulo- još ćemo i pod Crnogorcima biti.») Koprivica duhovito oslikava ovdašnji animozitet prema političkom konsenzusu – njegovu Peraštani spore se na način današnjih Crnogoraca. Kako i dolikuje melodrami – ovakva politička pozadina ne smije biti opterećena pretjerano složenim značenjima – jer «naspram historijskih i političkih opštih mjesta stoji, uvijek posebna, uvijek svoja, uvijek drugačija, ljubavna priča, emocionalna linija koja, od kada je svijeta i vijeka, nastoji da poništi zlogukosti historije i politike. Katarina Šparović, junakinja «Bokeškog D-mola», stožer i pokretač ovog komada ima u sebi i Nore i Hede Gebler i imenjakinje iz «Ukročene goropadi», a ponajviše specifikuma bokeških djevojaka (onda i danas) koje ne mogu da nađu sebe između ljepote mora i klaustrofobičnosti zalivskih brda», kaže Koprivica.

Referentni okvir melodrame obuhvata prostor od mediteranske antičke mitologije do temeljnih šekspirovskih toposa: u jednom momentu Katarina govori o ljubavnoj priči Romea i Đulijete. Koprivica inteligentno bira da motivacijski prostor junakinje oboji i problematizovanjem njene relacije prema stvarnosti – preobilje znakova uvijek donosi poništenje realnosti. Naime, ona je iznimno načitana djevojka – što autoru omogućava lucidne i duhovite igre sa citatnošću – a što žanrovsko pismo nužno iziskuje.

Za ovakav literarni predložak reditelj Milan Karadžić vjerovatno je idealan tumač – flert sa bajkovitim uvijek uzburka «infantilne demone» u gledaocu, dajući na taj način pozorišnom činu nešto od «zaboravljene čistote iluzije». Neki će predstavu «Bokeški D-mol» doživjeti kao «Novelu» za odrasle, što je samo potvrda dobro urađenog posla. Reditelj Karadžić autor je i idejnog rješenja scene, a sa Slavkom Nelević uradio je i izbor muzike.

Glumačka podjela napravljena je kao spoj iskustva – sjajna Milena Dravić i, po običaju, besprijeborni Mladen Nelević, i novih snaga: sa prilično zahtjevnom ulogom mlade Katarine Jelena Đokić izborila se dobro-bolja je u «hirovitim» pasažima nego u tragizmu. Gorana Marković i Ivana Tomićić igraju njene družbenice, i obje su uspjele da personalizuju svoje nevelike uloge. Stavan Radusinović, Dejan Đonović i Simo Trebješanin unijeli su u svoje interpretacije naglašenu humornu notu, na način na koji su Pavle i Branko Ilić svoje Francuze dali u opozitnom, blago patosnom sjenčenju. Andrija Milošević igra Crnogorca Stanka i , čini se da, iz predstave u predstavu, različitim ulogama, ali prije svega sugestivnošću i scenskom promišljenošću, ovaj mladić izrasta u glumca koji će u narednim godinama obilježiti naš teatar. Milena Dravić, koja se sjajno uklopila u starobokeljski jezički standard (lektorski posao Nevena Staničića) i Mladen Nelević desetak puta su premjernu publiku isprovocirali na – zasluženi aplauze.

Čini se da je tivatski Centar za kulturu – napravio odličan posao. «Bokeljski D-mol», napravljen je mimo «festivalске historije» karakteristične za druge primorske gradove, predstava je koja će, zasigurno biti dugog vijeka.

«Vijesti» - Balša Brković

PETNAESTOMINUTNE OVACIJE PREDSTAVI «Bokeški D- mol»

Izuzetno sam uzbuđena poslije svake predstave, a nakon ove posebno – nikada još na Sterijinom pozorju na kome sam igrala i ranije, publika ovakvim ovacijama nije nagradila predstavu – rekla je Milena Dravić na okruglom stolu 45. Sterijinog pozorja u Novom Sadu na kome je preksinoć izvedena drama Stevana Koprivice «Bokeški D-mol» u režiji Milana Karadžića, a u izvođenju Centra za kulturu Tivat.

Sterijanska publika je gotovo petnajest minuta aplaudirala umjetnicima, a Novosađani, najbrojniji među njima, kao da su se prepoznali u temi koju je ansambl iz Tivta donio na ovogodišnje Sterijine igre. Oduševljenje publike znak je sam po sebi, koji je potvrdio već znanu činjenicu da «fini leptir» cetinjske akademije umjetnosti kruži pozorišnim svijetom Crne Gore. Kritičari su predstavu nazvali «ekcesom» koji se dogodio u Centru za kulturu, a on je, nažalost sve rijedi na našim prostorima jer kazuje o ljubavi, hrabrosti, različitostima, multikulturalnosti i multu konfesionalnosti, koji jedini mogu biti teme uspjeha. Konglomerat različitosti daje civilizacijske pomake a ljubav nadjačava rat. U tome su se, nema sumnje najviše prepoznali Novosađani i aplaudirali pravu na individualnosti i ljubav, pravu na elementarne ljudske slobode.

Talentovana Jelena Đokić u ulozi lijepe Katarine Šparović, njen Franćez, Francuski oficir Rene Marulić – Pavla Ilića, kao i Andrija Milošević u liku Stanka izborili su ovim izvođenjem mjesto među najboljima na ovom pozorju. Uz to, kako je rekla Milena Dravić, važno je da je publika prepoznala ulogu Jelene, koja je preteča nove, hrabre generacije poput one koja se u ovoj zemlji danas bori za slobodu. Uz talenat mladih glumaca i iskustvo starijih kolega – briljantne Milene Dravić, i Mladena Nelevića, predstava je zaista bila eksplozija pozitivne energije i pokazala da bez obzira što se sve i dalje na ovim prostorima rješava ratom, bar u pozorištu-hrabrost i ljubav trijumfuje.

«Vijesti» B.Opranović

PREDSTAVA KOJA JE ZAPALILA PUBLIKU

Novi Sad, 31.maj

Ako je suditi po reakcijama publike na Sterijinom pozorju (kažu da je ona najbolji barometar vrednosti neke predstave), a onda posle sinoćne predstave «Bokeški D-mol», istorijske anegdote i romantične povesti o samosvesnoj heroini, u izvođenju tivatskog Centra za kulturu, slobodno se može tvrditi da je ona zapalila novosadsku publiku.

Svedokinja ovog veka Ljubica Vranješević, legendarna profesorka istorije, geografije i srpskog jezika, poznati pedagog koji je izveo brojne generacije novosadskih učenika u prestižnoj gimnaziji «J.J.Zmaj» i redovni dugogodišnji pratilac pozorišnog života ovog grada više od pola veka, danas je za okruglim stolom kritike u SNP rekla da ona ovakvu predstavu u svom životu još nije videla. – To je predstava nad predstavama. Publika je bez daha pratila ono što se na sceni odigravalo.

Voditelj ovih razgovora za okruglim stolom kritike pozorišni kritičar Aleksandar Milosavljević bio je iznenađen sinoćnom reakcijom novosadske publike koja je posle

predstave crvenih očiju, isto tako i dlanova, napuštala Malu salu SNP-a, ali zadovoljna i presrećna.

Provereni tandem Stevan Koprivica, pisac, i reditelj Milan Karadžić, po drugi put na ovogodišnjem Pozorju, prvo sa predstavom «Zauvijek tvoj», koju je izvelo Podgoričko Dječje pozorište, a sada sa predstavom «Bokeški D-mol» «samo naterali» su publiku da svoje oduševljenje akterima sinočnjeg pozorišnog događaja izrazi desetominutnim aplauzom, na nogama. Upravnica ovog kulturnog centra iz Tivta Milena Radojević izašla je pred izuzetno posećenim **auditorijumom** da su sinoćni aplauzi novosadske poblelike dirnuli glumačku ekipu do suza.

Mnogi od njih nisu mogli noćas, priznala je ona, dugo da zaspe od uzbuđenja.

Predstava je počela da živi punim plućima već nakon pojavljivanja na sceni mladog glumca Andrije Miloševića, kao Stanka trgovca bravima i vođe crnogorske čete, zaljubljenog u prelepu Katarinu Šparović, mladu paraštanku, koju je igrala izvanredna studentkinja Fakulteta dramskih umjetnosti sa Cetinja Jelena Đokić, i njegovog prvog dijaloga sa Katarininom majkom, koju je briljantno odigrala Milena Dravić. Na je stroga i prestroga a nemoćna pred onim što se događa njenoj kćeri, a događa se ljubav sa stranim, Francuskim vojnikom. Bila je ovo još jedna snažna i velika uloga ove umetnice, kao i njenog partnera na sceni, muža, Katarininog oca, bivšeg noštrama Mladena Nelevića. Visokim dometima ove predstave svoj doprinos, bilo bi nepravedno ne reći, dali su Pavle Ilić, kao francuski oficir, Dejan Đonović, Gorana Marković, Ivana Tomičić, Simo Trebješanin, Stevan Radusinović, Branko Ilić, inače, «tići» Bore Stjepanovića, njihovog profesora sa klase na Fakultetu dramskih umjetnosti na Cetinju.

Politika, 01.06.2000.g.

M.Karadžić

VOLELI SE DVOJE MLADIH

Gradske zidine obrasle u vreme i priču, molo, uzdignuti kameni vez, svetionik, sa koga će Kate, ali ne dubrovčanka Kapuralica, već paraštanka Katarina Šparović, gledati u daljinu. Stari grad u kome se živi po starom, pun legendi istorije i ličnih priči, kazivanja, nagađanja, govorkanja. Šta sve Paraštani, Bokelji, nisu videli i doživeli, i kakva im sve čuda, sila, sreća i nesreća, nije dolazila. Sve su to, nekako, preko glave preturili, mnogo toga zaboravili, ali priča o Katarini i Reneu, mladom francuskom oficiru, i danas se priča. Kazuje je i Stevan Koprivica u «Bokeškom D-molu».

Bila jednom ljubav jedna. Ljubav Pirama i Tizbe, Amora i Psihe, Romea i Đulijete, Katarine i Renea. Stara melodija koja traje, odzvanja, melodija koju odavno nismo slušali. U nedoumici smo, za trenutak, da li je ovaj komad namenjen deci ili i odraslima, da li mi za ovaj jezik, ritam i melodiju tragičnih mladićskih ljubavi, čežnji i prizivanja, još imamo uši. Detinjasta i tragična, navna i očaravajuća, zabranjena i nekako izvan reda i zakona «malog mista», ljubav je, reklo bi se, ta koja u naizgled jasne i uređene stvari, planove i račune, unosi nemir, sjaj slobode i izbora po srcu.

Sa ovakvim iznenadnim tragičnim ljubavima u običan, svakodnevni život ulazi i provaljuje nešto neobično i neočekivano, neko čudo sa kojim ljudi neznaju šta će, i kako će. Od drevnih legendi i mitova ovog tipa do XIX veka u koji Koprivica smešta svoju priču, neizbežno, pred tragičnim ljubavnicima, iskrsava neka smetnja: politika, istorija, zakoni, običaji, konvencije. Kao da se ljubav kao sloboda i pogled izvan i iznad, zadanih zidina grada, države, porodice, suprostavlja okovanoj moralnosti, društvenosti, istoriji i njenim progamiranim ciljevima. Ma koliko Katarinina i Reneova ljubav mogle delovati kao prestup, ogrešenje, narušavanje Reda, za Koprivicu i reditelja Milana Karadžića, kao i za Šekspira, antičke i renesansne uzore koje naš pisac sledi, realnost ljubavi je prava ljusaka stvarnost, ono

što se pamti. Ostalo je brbljanje, politika, uskraćivanje, krivotvorenje, prikrivanje i pretvaranje, zamumuljivanje i zakukuljivanje u lukavost krupnih reči, opšteg dobra i mira, morala, interesa.

Sve jedno kada se događale, priče i legende o velikim ljubavima, priče su o trajanju i trajnosti, o onom što preostaje i živi u kolektivnoj priči kada sve sitno i skućeno ostane iza nas, podne u zaborav. U ovaj ton drevnosti, Koprivica, ne odviše napadno, ugrađuje svoje inteligentne, brzoreke komentare i opaske o brbljivim slobodarima, prevrtljivcima, manipulantima, ljudinama i udvoricama, o našim naravima i mentalitetima koji se tako sporo menjaju da nam izgledaju kao večni i neprolazni. Mislili smo da se o ljubavi može još govoriti samo mucajući; Stevan Koprivica se odvažio, i bez zazora ispričao bokeljsku verziju drevne ljubavne priče.

U svetu mašte i vizija, humora i snovidnosti, reditelj Milan Karadžić se oseća kao kod kuće. Uostalom, ovoga puta je i bukvalno kod kuće, u svom zavičajnom krugu. Perast, mali, pomalo malograđanski, koloritni svet Boke. Ne odviše zamračen; ljudi koji nemaju previše, ali ponosni na ono što imaju. Siromaština i kada je očigledna, nije njihov pogled na svet. Kakav bi to Mediteran bio bez razdraganosti i veselja života, bez doskakanja i preskakanja. Sa saosećanjem, ali bez sentimentalnosti, kićenosti i retorike ispričana je romantična ljubavna priča. Ugrađena u tvrdu realnost, ovostrana, telesna, priča ne deluje dotrajalo, bledoliko – idilično, već ativno-čežljivo, prizivajuće.

Bogatstvo i raznolikost osećanja majke Marije Šparović, lavice i lafice koja bdi nad kavezom svoje zlatne ptice, na najbolji način, izrazila je Milena Dravić, Katarinu Šparović ili ljubav i čežnju kao nešto otvoreno, odvažnu, večno u pokretu, kao traganje za sobom i svojom izgubljenom polovinom, ljubav kao ono što priziva i izmiče, otima se ispunjenju, ali i svakom gospodaru, ljubav kao zebnju i razdraganost, streplju i iščekivanje, ljubav kao energiju koja nam «uzima sve što je tuđe, a vraća nam sve što je naše sopstveno», izvanredno je tumačila Jelena Đokić. Nasuprot sofisticiranim primorcima, Andrija Milošević je, računajući na humor i dopadljivu izravnost i dobrodušnost Stanka brđanina tumačio kao snažnog i jednostavnog čoveka koji zdravo misli i pravo zbori, bez zanovetanja, zagonetanja, dovijanja i presamićivanja. Uglednog, suzdržanog, od života i svojih sugrađana pomalo umornog oca Iva Šparovića sa ubedljivošću čoveka koji je puno toga video i proživio, sugestivno je tumačio Mladen Nelević.

U ostalim, valjano doigranim ulogama nastupili su Pavle Ilić (Rene), Dejan Đonović (kapetan), Gorana Marković (Anka), Ivana Tomićić (Senka), Simo Trebješanin (Vlajin), Stevan Radusinović (Bando), Branko ilić (Ežen Volant).

Voleli se dvoje mladih. Ponovo. Zašto da ne. Delovalo je to okrepljujuće.

Politika, 11.12.2000.g. Muharem Pervić